

ARCHYVINIAI DOKUMENTAI PASAKOJA

Lietuvos TSR Centrinio valstybinio istorijos archyvo fonduose yra nemažai dokumentų apie Paparčių dominikonų vienuolyną. Iš jų galima susidaryti vaizdą apie vienuolyną XIX a. viduryje.

Vienuolynas buvo įkurtas 1649 m. kovai prieš Radvilų skleidžiamą protestantizmą. Vienuolyno įkūrėju laikomas Lietuvos didžiosios kunigaikštystės išdininkas S. Beinartas. Tai buvo vienas turtingiausių vienuolynų Lietuvoje, XIX a. viduryje valdęs 4000 valstiečių. Pralaimėjus 1863 m. sukilimui ir apkaltinus vienuolius už sukilėlių rėmimą, 1864 m. vienuolynas buvo uždarytas, o pastatai sugriauti. Iki mūsų dienų išliko tik viena mūrinė vartų dalis.

Seniausias išlikęs dokumentas (lenkų kalba) rašytas 1732 m., o dauguma kitų dokumentų datuojami 1840—1864 m. 1863 m. gruodžio 11 d. Vilniaus dvasinei konsistorijai buvo sudarytas Paparčių dominikonų vienuolyno naudojamų ir nenaudojamų žemių žiniaraštis. Rašoma, jog vienuolyno daržai ir sodai sudarė 10,61 dešimtinę žemės (1 dešimtinė — 1,09 hektaro), o iš viso naudojamos žemės vienuolynas turėjo 150 dešimtinių. Į nenaudojamas žemes įėjo vienuolyno kapinės, varpinė, prieglauda, gatvės ir keliai, nenaudingi smėlynai ir vandenys prie malūno (22,6 dešimtinės). 1864 m. Paparčių dominikonų vienuolynas turėjo daugiau kaip 177 hektarų žemės.

Apie vienuolių skaičių sužinome iš 1860 m. vasario 23 d. raporto Romos katalikų dvasinei kolegijai. Reportą pasirašė vienuolyno vyresnysis Silvestras Babinovskis. Rašoma, kad „Paparčių I klasės vienuolyne

yra 25 vienuoliai“. Daugumą sudarė lenkų tautybės vienuoliai, tačiau galima rasti ir lietuviškų pavardžių K. ir G. Kontrimai, R. Zaremba, Z. Daukša.

Be žinomo lietuvių leksikografo D. Sutkevičiaus, vienuolyne XIX a. pradžioje gyveno ir dirbo Romualdas Markevičius, kuris paliko 114 psl. rankraščių (lotynų kalba). Juose nagrinėjami filosofijos, metafizikos, logikos ir rektorikos klausimai. Be vienuolių, vienuolyne gyvendavo ir nusikalte kunigai. 1853 m. sausio 22 d. raporte rašoma, jog „Paparčių I klasės dominikonų vienuolyne yra du kunigai: I. Mineika ir K. Ignatavičius už polinkį girtavimo ydai“. Išėitų, jog vienuoliai kovojo už sveiką gyvenimo būdą. Tačiau tikrasis požiūris į blaivybę išaiškėjo po keleto metų, kai vienuolyne buvo padaryta krata. Protokole rašoma: „Trakų apskrities Paparčių dominikonų vienuolyne, politiniais tikslais darant krata, rasti 27 kibirai degtinės ir slapta alaus darykla (...). Vienuolyno vyresnysis S. Balinovskis kaltinamas tuo, jog viską vykdė slapta nuo valdžios (...) „Kadangi Romos kalatikų dvasininkija į tai nekreipė dėmesio, tai teko įsikišti ir pačiam Vilniaus generalgubernatoriui, kuris įsakė „imtis ~~įvairių~~ priemonių šalinant aukščiau minėtus piknaudžiavimus“.

Nors vienuolynas buvo ir pirmos klasės, tačiau jame buvo ir nepatenkintų vienuolių.

Čia paminėta nedidelė dalis archyvinių dokumentų, atspindinčių kadaise buvusio garsaus — Paparčių vienuolyno gyvenimą.

R. GUSTAITIS